

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA-4101-21-09/2011/P/11/134

Katowice, 9 stycznia 2012 r.

Pan
Adam Fudali
Prezydent Miasta Rybnika

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Urzędzie Miasta Rybnika², w zakresie utrzymania czystości i porządku w miejscach publicznych w latach 2009 - 2011 (do 30 czerwca).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 9 listopada 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezydentowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, realizację zadań w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyzszą ocenę uzasadniają następujące oceny częściowe i ustalenia kontroli:

- 1. NIK ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, tworzenie przez Gminę warunków do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na jej terenie.**

Zadania w zakresie utrzymania czystości i porządku w gminie prawidłowo ujęto w regulaminach organizacyjnych Urzędu oraz w zakresach czynności pracowników

¹ Dz. U. z 2007 r., Nr 231, poz. 1701 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”.

² Zwanym dalej „Urzędem”.

Wydziałów - Dróg i Gospodarki Komunalnej³. Ponadto zakres rzeczowy ww. zadań wykonywały jednostki organizacyjne gminy: Rybnickie Służby Komunalne i Zarząd Zieleni Miejskiej⁴. Nadzór nad całością zadań sprawował Pełnomocnik Prezydenta Miasta Rybnika ds. Dróg i Gospodarki Komunalnej⁵. Przestrzeganie przez lokalną społeczność obowiązujących przepisów kontrolowali funkcjonariusze Straży Miejskiej.

Rada Miasta uchwaliła 31 maja 2006 r. Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Rybnika⁶ oraz jego zmiany 28 marca 2007 r., zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁷, po uzyskaniu opinii Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Rybniku⁸.

Regulamin z 2006 r., jako prawo miejscowe, Rada Miasta, uwzględniając m.in. część uwag zgłoszonych przez Wojewodę Śląskiego⁹, zmieniła w marcu 2007 r.

NIK zwraca jednak uwagę, że mimo tych zmian obowiązujący w latach 2009-2011 Regulamin zawierał nadal przepisy, które zgodnie z orzecznictwem stanowiły przekroczenie zakresu delegacji ustawowej (dotyczyło to np. ujętych w § 3 pkt 3 regulacji zobowiązujących właścicieli nieruchomości do niezwłocznego usuwania sopli i nawisów śnieżno-lodowych z dachów budynków¹⁰) oraz nie obejmował wszystkich regulacji wymaganych art. 4 ust. 2 pkt 2 i 3 ww. ustawy. W Regulaminie tym nie było przepisów precyzujących np.: warunki rozmieszczenia urządzeń do zbierania odpadów komunalnych na drogach publicznych oraz na terenach lub obiektach służących do użytku publicznego, częstotliwość pozbywania się zmieszanych odpadów komunalnych z terenu nieruchomości (za wyjątkiem nieruchomości z budynkami jednorodzinnymi) oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego, a także częstotliwości pozbywania się selektywnie zbieranych odpadów ulegających biodegradacji (o ile nie są one kompostowane przez właściciela we własnym zakresie). W wyjaśnieniach Pełnomocnik Prezydenta stwierdził, że brakujące regulacje doprecyzuje się w nowym regulaminie, który zgodnie ze znowelizowaną ustawą o utrzymaniu czystości należy uchwalić do końca 2012 roku.

Rada Miasta Rybnika przez 7 lat nie zaktualizowała Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta Rybnika¹¹, uchwalonego 15 września 2004 r., czym naruszono art. 14 ust. 14

³ Zwanego dalej „Wydziałem GK”.

⁴ Zwane dalej odpowiednio „RSK” i „ZZM”.

⁵ Zwany dalej „Pełnomocnikiem Prezydenta”.

⁶ Uchwała nr 763/XLVI/2006 z dnia 31 maja 2006 r., zwanego dalej „Regulaminem”.

⁷ Dz. U z 2005 r. Nr 236, poz. 2008 ze zm., zwanej dalej „ustawą o utrzymaniu czystości”.

⁸ Zwanego dalej „PPIS”.

⁹ W lipcu 2006 r. Wojewoda Śląski wszczął postępowanie nadzorcze w sprawie stwierdzenia nieważności uchwały Rady Miasta wprowadzającej *Regulamin*, które umorzył w październiku 2006r. z uwagi na upływ terminu do wydanie rozstrzygnięcia nadzorczego.

¹⁰ Np. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 12 października 2007 r. (II SA/Wr 310/07).

¹¹ Uchwała Rady Miasta Rybnika Nr 362/XXIV/2004.

ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach¹² (plany gospodarki odpadami podlegają aktualizacji nie rzadziej niż co 4 lata). Prace nad aktualizacją PGO podjęto dopiero w 2009 r., tłumacząc to aktualizacją w 2009 r. Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami, natomiast niezakończenie tych prac, wprowadzaniem korekt projektu aktualizacji PGO, uwzględniających uwagi Zarządu Województwa Śląskiego zgłoszone w II kw. 2011 r.

Nie były rejestrowane w prowadzonym Wydział Administracyjny Urzędu, prowadzący rejestr centralny skarg, wniosków i interwencji, nie rejestrował m.in. wszystkich skarg, wniosków i interwencji wpływających do Wydziału GK, niezgodnie z § 6 ust. 1 pkt 6 Zarządzenia Nr 625/2006 Prezydenta Miasta Rybnika z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawie jednolitej organizacji przyjmowania, rozpatrywania i załatwiania skarg, wniosków i interwencji w Urzędzie Miasta. Ustalono np., że w latach 2009-2011 w rejestrze tym uwzględniono tylko 1 sprawę z zakresu objętego kontrolą NIK, mimo zgłaszania w tym okresie przez mieszkańców i radnych pisemnie innych skarg, wniosków i interwencji, dotyczących m.in. braku ogrodzenia i zaśmiecenia placu zabaw, niesprzątania przez właścicieli zwierząt domowych zanieczyszczeń, uciążliwości zapachowych związanych z działalnością dwu przedsiębiorców odbierających odpady komunalne, niesprawności dwu szaletów publicznych i braku toalet w Mieście. Pełnomocnik Prezydenta wyjaśnił powyższe zgłaszaniem większości interwencji telefonicznie i załatwianiem ich niezwłocznie przez odpowiedzialne służby oraz niespełnianiem przez nie kryterium skargi.

NIK zwraca jednak uwagę, że bez prawidłowej rejestracji zgłaszanych skarg, wniosków i interwencji, nie ma możliwości weryfikacji rzetelności i terminowości ich załatwienia.

NIK, na podstawie dokonanych ustaleń, zwraca uwagę, że w latach 2009-2011 (6 m-cy) nie prowadzono kontroli wewnętrznej i audytu realizacji przez komórki i pracowników Urzędu zadań dotyczących utrzymania czystości i porządku.

2. NIK ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, realizację wybranych obowiązków z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi.

Ewidencję umów zawartych przez właścicieli nieruchomości z przedsiębiorcami na odbieranie odpadów komunalnych, wymaganą art. 3 ust. 3 pkt 3 ustawy o utrzymaniu czystości i prowadzoną od 2006 r., skompletowano i zweryfikowano pod koniec 2010 r., w sposób zapewniający skuteczną kontrolę wykonywania przez wszystkich właścicieli nieruchomości obowiązków wynikających z ww. ustawy. Wskutek tego dopiero od 2010 r.

¹² Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 ze zm.

Urząd miał dane o ilości właścicieli nieruchomości, którzy winni posiadać podpisane umowy i o ilości właścicieli nieposiadających takich umów. Według tych danych, w okresie od 1 stycznia 2010 r. do 30 czerwca 2011 r. zmalała ilość właścicieli nieruchomości niemających podpisanych umów na odbiór odpadów komunalnych z 5 508 do 1 334.

NIK zwraca jednak uwagę, że w I półroczu 2011 r. nadal 6,7 % właścicieli nieruchomości na terenie gminy nie miało podpisanych umów z przedsiębiorcami na odbiór odpadów komunalnych (w 2010 r. udział ten wynosił 28,6%), podczas gdy w obowiązującym PGO zakładano, że już w 2006r. zorganizowanym wywozem odpadów komunalnych objętych będzie 100% mieszkańców Miasta.

Wydział GK nie podejmował działań sprawdzających wobec właścicieli nieruchomości, których umowy na odbiór odpadów komunalnych rozwiązano lub wygasły. Pan Prezydent wyjaśnił, że „okresowo wykazy takich właścicieli były przekazywane do Straży Miejskiej w celu przeprowadzenia kontroli na terenie nieruchomości”. Analiza 30 losowo wybranych właścicieli nieruchomości, których umowy rozwiązano lub wygasły we wrześniu - październiku 2010 r.¹³ wykazała, że na koniec września 2011 r. (tj. po około 11-12 m-cach) Wydział GK w 8 przypadkach (tj. 26,7% badanej próby) nie miał danych czy właściciele nieruchomości zawarli nowe umowy na odbiór odpadów komunalnych, ani nie podjął żadnych działań sprawdzających lub administracyjnych w tym zakresie.

Prezydent nie korzystał z uprawnień, określonych w art. 5 ust. 7 i art. 6 ust. 7 ustawy o utrzymaniu czystości, do wydawania decyzji nakazujących właścicielom nieruchomości wyposażenie nieruchomości w urządzenia do zbierania odpadów komunalnych oraz decyzji, będących podstawą organizowania zastępczego odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości nieposiadających umów na ich odbiór.

Straż Miejska w okresie objętym kontrolą przeprowadziła 1 964 kontrole nieruchomości, stwierdzając m.in., że w 2011 r. (do września), spośród 497 skontrolowanych posesji 15,1% nie miało podpisanych umów na odbiór odpadów komunalnych, 19,1% nie posiadało rachunków potwierdzających przekazywanie odpadów uprawnionym przedsiębiorcom, a 18,9% nie prowadziło selektywnej zbiórki odpadów. Natomiast w latach 2009-2010 Straż Miejska spośród 850 i 617 skontrolowanych posesji stwierdziła brak umów na odbiór odpadów komunalnych odpowiednio w przypadku 25,4% i 16,4%. Straż Miejska na podstawie przeprowadzonych kontroli na właścicieli posesji za niewłaściwe postępowanie

¹³ Spośród 500 takich przypadków zaistniałych w całym okresie objętym kontrolą.

z odpadami nałożyła 804 mandaty na kwotę 97,4 tys. zł, a wobec 19 z nich skierowała sprawy o wykroczenie.

Zgodnie z art. 7 ust. 6b ustawy o utrzymaniu czystości, prowadzono ewidencję udzielonych i cofniętych przedsiębiorcom zezwoleń na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, w której ujęto 16 przedsiębiorców posiadających aktualne zezwolenia Prezydenta na odbiór odpadów komunalnych.

Stwierdzono, że w latach 2009-2011 (6 m-cy) Prezydent nie korzystał z określonego w art. 8 b ust. 1 i ust. 5 ww. ustawy uprawnienia do kontroli zgodności działalności gospodarczej przedsiębiorców odbierających odpady z warunkami udzielonego im zezwolenia, mimo przesłanek do podejmowania takich kontroli z uwagi na nieprawidłową realizację przez niektórych z tych przedsiębiorców obowiązków, wynikających z art. 9a ust. 1 i ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości, a dotyczących przekazywania Prezydentowi odpowiednio: comiesięcznych wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi w poprzednim miesiącu zawarli bądź rozwiązali umowy na odbieranie odpadów komunalnych oraz rocznych informacji dotyczących masy poszczególnych rodzajów odebranych odpadów komunalnych z obszaru gminy. Ustalono, że 2 z 15 przedsiębiorców prowadzących w ww. okresie taką działalność, nie składało miesięcznych wykazów i rocznych informacji za lata 2009–2010.

Naczelnik Wydziału GK wyjaśnił, że jedna z firm „nie posiada żadnych zawartych umów”, a druga „prowadzi jedynie doraźny odbiór odpadów np. wielkogabarytowych”, co zdaniem NIK nie zwalnia przedsiębiorcy z ustawowych obowiązków, ujętych ponadto w wydanych przez Prezydenta zezwoleniach, w których szczegółowo określono zasady prowadzenia dokumentacji dla działalności objętej zezwoleniem.

Stwierdzono, że w latach 2009-2010 wzrosła ilość odbieranych na terenie gminy odpadów komunalnych (z 43 550,7 Mg do 46 014,9 Mg, tj. o 5,7%), w tym również selektywnie zbieranych odpadów ulegających biodegradacji (z 3 642,8 Mg do 3 983,1 Mg, tj. o 9,3%). Ilość odbieranych w 2010 r. odpadów komunalnych była zbliżona do planowanego w PGO poziomu odpadów wytwarzanych (47 809 Mg). Stwierdzono również, że w 2010 r. selektywnie zbierano 13,3% wszystkich odpadów komunalnych, przy czym, jak wynika z wyjaśnień Pełnomocnika Prezydenta, nadal nie na wszystkich osiedlach mieszkaniowych i nie we wszystkich zasobach mieszkaniowych miasta prowadzono selektywną zbiórkę odpadów. Zwrócić należy uwagę, że według założeń PGO w latach 2005-2006 programem selektywnej zbiórki odpadów planowano objąć wszystkich mieszkańców Miasta.

NIK ocenia pozytywnie podejmowane przez Urząd działania w zakresie tworzenia warunków przekazywania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz

zużytych baterii i akumulatorów, obejmujące m.in. organizację konkursów, okresowych zbiórek, a także tworzenie stałych punktów odbioru takich odpadów.

Natomiast NIK zwraca uwagę, na nieprawidłowe realizowanie obowiązku, określonego w art. 3 ust. 2 pkt 6a ustawy o utrzymaniu czystości, udostępnienia mieszkańcom aktualnej informacji o podmiotach zbierających na terenie miasta zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych. W zamieszczonej 20 listopada 2008 r. w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu informacji, na dzień 20 października 2011 r. nie uwzględniono 45 podmiotów wpisanych do rejestru prowadzonego przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ), na podstawie art. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym¹⁴, udostępnionego jako „Rejestr przedsiębiorców i organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego” na stronie internetowej GIOŚ.

Prawidłowo, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej¹⁵, publikowano na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Regulamin i PGO.

3. NIK ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych uchybień, realizację zadań w zakresie zapobiegania zanieczyszczaniu miejsc publicznych oraz zbierania z tych miejsc odpadów.

Zbieraniem i pozbywaniem się odpadów z miejsc publicznych oraz zlokalizowanych w tych miejscach koszy na odpady zajmowały się jednostki budżetowe Miasta (RSK i ZZM) oraz wykonawcy zewnętrzni, którym zlecano realizację niektórych usług (np. utrzymania targowisk), zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych¹⁶. W zawieranych z tymi wykonawcami umowach prawidłowo zabezpieczono interesy zamawiającego, ustalając m.in. możliwość stosowania kar umownych za niewłaściwe wykonanie usługi.

NIK ocenia pozytywnie stan utrzymania czystości i porządku w 18 poddanych oględzinom miejscach publicznych (parkach, skwerach, parkingach i ulicach). Miejsca te były utrzymane w czystości, a kosze na odpady były w dobrym stanie technicznym.

NIK zwraca jednak uwagę, że w centrum miasta kosze rozmieszczono z dużą częstotliwością (w odległościach nie większych niż 20 m), natomiast na ulicach oddalonych od centrum z częstotliwością mniejszą (co 40-50 m) lub tylko przy przystankach komunikacji publicznej (np. na ul. Gliwickiej). Brak koszy na odpady stwierdzono w parku „Rybnickie Błonia”, co tłumaczono rozstawianiem ich tylko w okresie

¹⁴ Dz. U. Nr 180, poz. 1495 ze zm.,

¹⁵ Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.

¹⁶ Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm.

organizowania imprez plenerowych.

W Urzędzie nie prowadzono dokumentacji określającej potrzeby w zakresie wyposażenia miejsc publicznych w kosze do zbierania odpadów, co wyjaśniano brakiem takiego obowiązku. Zapisów w zakresie wymaganych art. 4 ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości warunków rozmieszczenia koszy w miejscach publicznych nie zawierał również obowiązujący Regulamin, w którym określano jedynie ogólnie, że rozmieszcza się je w miejscach „o dużym natężeniu ruchu pieszego”, bez sprecyzowania tego pojęcia. Pełnomocnik Prezydenta wyjaśnił, że określanie potrzeb w tym zakresie odbywa się w taki sposób, że w centrum miasta kosze uliczne są wymieniane na nowe lub dostawiane w miejscach, gdzie występuje nadmierne przepełnienie koszy już istniejących, natomiast w dzielnicach kosze ustawiane są na wniosek mieszkańców i Rad Dzielnic. Pełnomocnik Prezydenta wyjaśnił również, że zapisy w tym zakresie doprecyzuje się w nowym regulaminie utrzymania czystości i porządku.

Według danych Urzędu w latach 2009-2011 (6 m-cy) zwiększono ilość koszy na odpady z 1280 do 1317 (o 3,8%). W celu poprawy stanu wyposażenia miejsc publicznych w sierpniu 2009 r. i w grudniu 2010 r. zakupiono 160 szt. nowych koszy, wydając na ten cel 52,4 tys. zł, przy czym 55 z tych koszy (34,4%) do 26 października 2011 r., nie wydano do użytkowania, co tłumaczono magazynowaniem ich w celu wymiany urządzeń zniszczonych lub zużytych.

NIK ocenia pozytywnie podejmowanie przez Urząd różnorodnych działań w zakresie edukacji lokalnej społeczności dotyczące zapewnienia porządku i czystości.

Stwierdzono, że w latach 2009-2011 (6 m-cy) na terenie miasta zlokalizowano i zlikwidowano odpowiednio 62; 77 i 48 dzikich wysypisk odpadów. Z wysypisk tych, wydając 228,0 tys. zł, zebrano łącznie 158,7 Mg odpadów. NIK zwraca uwagę na brak właściwej współpracy pomiędzy Strażą Miejską i służbami miejskimi w powyższym zakresie, na co wskazuje przekazywanie przez Straż Miejską w niektórych przypadkach ze znacznym opóźnieniem do RSK (zajmujących się likwidacją dzikich wysypisk) informacji dotyczących występowania dzikich wysypisk odpadów. Analiza pięciu takich informacji przekazanych w okresie czerwiec-wrzesień 2011 r. wykazała, że trzy z nich przekazano dopiero po 46-120 dniach od daty ustalenia takiego faktu, a dwie pozostałe po 8-9 dniach.

Ogłędziny trzech miejsc częstego występowania dzikich wysypisk odpadów wykazały, że w jednym z nich (przy ul. Poniatowskiego) na obszarze ok. 150 m² zalegało ok. 10 m³ odpadów, co wyjaśniano niezakończeniem prac porządkowych podjętych przez RSK po ujawnieniu 13 lipca 2011 r. tego wysypiska przez Straż Miejską.

W gminie prawidłowo realizowano zadanie dotyczące usuwania padłych zwierząt i ich części, wykonywane przez RSK i wykonawcę zewnętrznego, świadczącego usługi transportu i unieszkodliwiania tych odpadów.

4. NIK ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych uchybień, realizację zadań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i czystości w miejscach publicznych ze strony osób utrzymujących zwierzęta domowe.

Regulamin prawidłowo określał obowiązki właścicieli zwierząt domowych w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i czystości w miejscach publicznych, nakładając m.in. wymóg niezwłocznego usuwania przez właścicieli zanieczyszczeń spowodowanych przez te zwierzęta w miejscach publicznych. Wypełnianie tych obowiązków nadzorowała Straż Miejska, która w okresie objętym kontrolą nałożyła na właścicieli zwierząt domowych 145 mandatów na łączną kwotę 25,1 tys. zł oraz skierowała do organów ścigania 27 spraw o wykroczenia.

Stwierdzono, że w latach 2009-2010 zakupiono i ustawiono na terenie miasta 60 koszy na odchody zwierząt i 60 dystrybutorów zestawów higienicznych. Zakupiono również 3 870 zestawów higienicznych, z których jednak 84,0% w październiku 2011 r. było nadal w magazynie. Pełnomocnik Prezydenta wyjaśnił, że zmagazynowane zestawy są wykorzystywane do uzupełniania dystrybutorów.

NIK zwraca jednak uwagę, że według sprawozdań ZZM na terenie miasta w 2010 r. było ponad 130 terenów zieleni typu reprezentacyjnego i standardowego (8 parków, 55 zieleńców, 79 skwerów), co przy uwzględnieniu liczby dotychczas zakupionych koszy i dystrybutorów wskazuje, że tylko na części z tych terenów rozmieszczono ww. urządzenia. Potwierdzeniem tego były wyniki oględzin 18 miejsc publicznych (ulic, parków, zieleńców), które wykazały, że tylko w 3 miejscach znajdowały się urządzenia do zbierania zwierzęcych odchodów (po jednym koszu i dystrybutorze zestawów), natomiast m.in. na 7 traktach spacerowych, skwerach i zieleńcach nie było takich urządzeń. W poddanych oględzinom miejscach publicznych nie było wybiegów dla zwierząt domowych, których budowy nie zakładano również w planach inwestycyjnych.

W ograniczonym zakresie podejmowano działania edukacyjne lokalnej społeczności w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i czystości w miejscach publicznych ze strony osób utrzymujących zwierzęta domowe, a Urząd nie ponosił z tego tytułu wydatków. Według wyjaśnień działania te realizowano głównie poprzez uwzględnianie tematyki dotyczącej obowiązków właścicieli zwierząt domowych w trakcie organizowanych przez rady dzielnic spotkań z mieszkańcami oraz w ramach prowadzonej w placówkach oświatowych przy współdziałaniu Policji corocznej akcji „Bezpieczny pierwszak”.

PPIS w latach 2009-2011 przeprowadził 62 kontrole stanu sanitarnego placów zabaw znajdujących się na terenie miasta nie stwierdzając nieprawidłowości. Również oględziny wybranych losowo 5 placów zabaw z piaskownicami (spośród 33 istniejących) nie wykazały nieprawidłowości w utrzymaniu czystości i porządku na ich terenie i w ich otoczeniu. NIK wraca uwagę na częściowe tylko zabezpieczenie placów zabaw przed przedostaniem się na ich teren zwierząt (plac zabaw były ogrodzone, ale nie miały zamykanych bram), brak zabezpieczeń piaskownic na noc, dokonywanie raz w roku (w okresie wiosennym) wymian piasku oraz brak na jednym placu zabaw tablicy informującej o zakazie wprowadzania na jego teren zwierząt domowych. Tablicę uzupełniono w trakcie kontroli NIK.

5. NIK ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, wykonywanie obowiązków dotyczących budowy, utrzymania i eksploatacji szaletów publicznych na terenie gminy oraz przeprowadzania obowiązkowej deratyzacji.

W okresie objętym kontrolą na terenie miasta, liczącego ok. 137 tys. mieszkańców (podzielonego na 27 dzielnic), będącego regionalnym ośrodkiem administracyjnym i węzłem komunikacyjnym, funkcjonowały cztery szalety publiczne, z których trzy bezobsługowe były dostępne całodobowo, natomiast jeden był czynny w określonych godzinach¹⁷. Na utrzymanie tych szaletów w tym okresie wydatkowano 453,8 tys. zł, uzyskując równocześnie z tytułu opłat (w wys. 1 zł) przychody w wys. 149,1 tys. zł, z których blisko 95% stanowiły opłaty uzyskane w szaletie obsługiwanym przez pracowników RSK.

Szalety te, przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, jak wykazały wyniki kontroli PPIS, a także ich oględziny, utrzymywano w należyтым stanie technicznym i sanitarnym. NIK zwraca jednak uwagę na brak na terenie miasta informacji o ich umiejscowieniu (informacje takie znajdowały się jedynie w pobliżu szaletów), a także na brak szaletów w ścisłym centrum miasta, gdyż najbliższy szalet znajdował się w odległości ok. 800 m. W centrum miasta nie było szaletu wskutek likwidacji istniejącego na tym terenie obiektu w trakcie budowy centrum handlowego i nie uwzględnienia w wieloletnich planach inwestycyjnych, obejmujących lata 2009–2011 budowy nowych szaletów. Według wyjaśnień Pełnomocnika Prezydenta budowę publicznych toalet w okolicy rynku przewiduje się w 2012 r.

NIK, mając na uwadze przepisy art. 3 ust. 2 pkt 2 d ustawy o utrzymaniu czystości, nie podziela wyjaśnień Pełnomocnika Prezydenta o możliwości skorzystania z toalet

¹⁷ Przez 6 dni tygodnia od 6.00 do 16.00, a w niedzielę do 14.00.

w centrum handlowym Fokus w godzinach jego otwarcia¹⁸, a po jego zamknięciu z toalet w lokalach gastronomicznych i stacjach benzynowych, a tym samym częściowego zwolnienia gminy z realizacji obowiązków zapewnienia budowy, utrzymania i eksploatacji szaletów publicznych. NIK zwraca ponadto uwagę, że wskazywane przez Pełnomocnika Prezydenta toalety w centrum handlowym, lokalach i stacjach, funkcjonujące dla potrzeb określonej grupy użytkowników, nie są szaletami publicznymi, a ponadto nie ma informacji o ich lokalizacji i o możliwości korzystania z nich.

NIK ocenia negatywnie również zamknięcie dwu z czterech istniejących na terenie Miasta szaletów publicznych (przy ul. Sławików i Kościuszki) przez okres ponad 1,5 miesiąca (od III dekady kwietnia do I dekady czerwca) 2011 r. z uwagi na usuwanie awarii kanalizacji jednego z nich i uszkodzenie zamku wrzutowego drugiego. Pracownicy Wydziału GK, do których wpłynęła w tej sprawie skarga mieszkanki Rybnika, zwracającej również uwagę na problem małej ilości szaletów publicznych w Mieście, dopiero po siedmiu dniach skierowali ją do RSK, a dopiero po wpłynięciu powtórnej skargi w tym zakresie, poinformowali skarżącą (po ponad dwóch miesiącach od daty wpłynięcia pierwszej skargi) o usunięciu awarii szaletów.

Stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą nie przeprowadzono obowiązkowej deratyzacji na terenie miasta oraz nie prowadzono kontroli wykonywania tego obowiązku przez właścicieli nieruchomości, pomimo ustalenia w Regulaminie obszarów i terminów jej przeprowadzania. Pełnomocnik Prezydenta tłumaczył te zaniedbania brakiem problemów z masowym występowaniem gryzoni, które miały miejsce na terenie Miasta w latach 2005-2006.

Stwierdzono również niedopełnienie obowiązku przeprowadzania deratyzacji w budynkach Urzędu oraz innych obiektach komunalnych.

NIK, mając na uwadze postanowienia § 8 ust. 1 Regulaminu, nie podziela wyjaśnień Naczelnika Wydziału GK, że np. w budynkach Urzędu nie było takiej potrzeby. Ustalono ponadto przeprowadzanie obowiązkowej deratyzacji w terminach niezgodnych z ustalonymi w Regulaminie, w przypadku 13 z 17 takich zabiegów wykonanych na targowiskach i w bazie RSK. NIK, uwzględniając postanowienia Regulaminu - prawa miejscowego, nie podziela stanowiska Naczelnika Wydziału GK, że określone w nim miesiące przeprowadzania tych zabiegów nie były obowiązujące.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Dostosowanie zapisów Regulaminu utrzymania czystości na terenie miasta Rybnika do przepisów art. 4 ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości.**

¹⁸ W godzinach od 9.00-21.00

- 2. Zintensyfikowanie działań w celu zapewnienia posiadania przez wszystkich właścicieli nieruchomości wymaganych umów na odbiór odpadów komunalnych i przekazywania zbieranych odpadów uprawnionym przedsiębiorcom.**
- 3. Udostępnienie aktualnej informacji o wszystkich podmiotach zbierających zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny na terenie miasta.**
- 4. Podjęcie działań organizacyjno-technicznych w celu zapewnienia lokalnej społeczności i osobom przyjezdnym szerszego dostępu do szaletów publicznych.**
- 5. Podjęcie działań w celu poprawy stanu zabezpieczenia placów zabaw i piaskownic przed dostępem zwierząt.**
- 6. Egzekwowanie od właścicieli nieruchomości przeprowadzania zabiegów obowiązkowej deratyzacji według zasad określonych w Regulaminie.**
- 7. Ujmowanie w prowadzonym w Urzędzie centralnym rejestrze wszystkich wpływających skarg, wniosków i interwencji dotyczących utrzymania czystości i porządku.**
- 8. Prowadzenie kontroli wewnętrznej realizacji przez odpowiedzialne komórki i jednostki przynależnych zadań w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Prezydenta, w terminie 20 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.